

Dosarul nr.3ra-1197/21
2-17219201-01-3ra-09112021

Prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud: Gr. Cazacu)
Instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, I. Muruianu, E. Palanciuc)

DECIZIE

09 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Aliona Miron

examinând recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Dicusară împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Inspectoratului de Stat al Muncii, Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Cooperativei de Consum din or.Criuleni cu privire la obligarea includerii stagiului de cotizare și recalcularea pensiei,

împotriva deciziei din 07 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse apelurile depuse de Nadejda Dicusară și Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă:

La 14 decembrie 2017, Nadejda Dicusară a depus cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la obligarea includerii în stagiul de cotizare perioada conform hotărârii judecătorești din 26 decembrie 2002 și recalcularea pensiei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că beneficiază de pensie din anul 2011.

La depunerea cererii de stabilire și acordare a pensiei, a prezentat toate documentele necesare, inclusiv hotărârile judecătorești din 26 decembrie 2002 și 15 septembrie 2009, prin care a avut câștig de cauză, pentru calcularea corectă a pensiei ce i se cuvine pentru un stagiul de muncă de 30 de ani.

Cu toate acestea, Casa Națională de Asigurări Sociale la calcularea stagiului său de muncă nu a ținut cont de hotărârea judecătorească irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, iar cererile sale adresate instituției competente în acest sens au fost respinse.

Nadejda Dicusară consideră că Casa Națională de Asigurări Sociale urma să-i calculeze pensia reieșind din datele din carnetul de muncă vechi și cel nou, fapt ce nu a fost realizat.

În opinia reclamantei omisiunile admise la calcularea stagiului de muncă nu-i pot fi incriminate ei, dar organului de stabilire și calculare a pensiei adică Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Pe parcursul judecării cauzei, și anume la 15 iunie 2018, Nadejda Dicusară a depus cerere prin care și-a concretizat pretențiile, înaintând-le împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, Inspectoratului Muncii și Sănătății, și Ministerului Justiției.

În susținerea cererii de concretizare, reclamanta a indicat că s-a adresat Cooperativei de Consum din or.Criuleni cu cerere, solicitând recalcularea pensiei, însă nu a primit niciun răspuns, iar, Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă Criuleni a refuzat să o pună la evidență.

La 15 iunie 2019, Nadejda Dicusară a depus supliment la cererea de chemare în judecată, înaintând-o inclusiv și împotriva Cooperativei de Consum din or.Criuleni, solicitând obligarea includerii stagiului de cotizare 4 ani stagiul de muncă până la 26 decembrie 2002 (data emiterii deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova, prin care URECOOP Criuleni a fost obligată să modifice temeiul și data concedierii Nadejdei Dicusară, considerând-o concediată în baza art.38 alin.(1) pct.1) din Codul muncii - în legătură cu reducerea statelor și lichidarea întreprinderii, începând cu data de 26 decembrie 2002) și recalcularea pensiei conform stagiului de cotizare de 30 ani.

Prin hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani a fost admisă parțial acțiunea depusă de Nadejda Dicusară. A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei pentru limită de vârstă a Nadejdei Dicusară, ținând cont de stagiul de cotizare stabilit prin decizia irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 04 decembrie 2019, Nadejda Dicusară a depus apel împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 21 ianuarie 2020 a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea parțială a hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani din 18 noiembrie 2019, în partea respingerii acțiunii, cu emiterea în această parte a unei decizii noi de admitere integrală a acțiunii (f.d. 174, 198, vol. I).

La 09 decembrie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 30 decembrie 2019 a fost prezentată motivarea apelului, solicitând casarea integrală a hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani din 18 noiembrie 2019, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii (f.d. 184, 191, vol.I).

Prin decizia din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse apelurile depuse de Nadejda Dicusară și Casa Națională de Asigurări Sociale, și s-a menținut hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani.

La 06 octombrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs nemotivat împotriva deciziei instanței de apel, iar la 24 noiembrie 2020 a fost prezentată motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii.

Prin decizia din 14 aprilie 2021 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale. A fost casată integral decizia din 30 septembrie

2020 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 07 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse apelurile depuse de Nadejda Dicusară și Casa Națională de Asigurări Sociale, și menținută hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La 09 iulie 2021, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 28 octombrie 2021 a prezentat motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 07 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii depuse de Nadejda Dicusară.

În motivarea recursului Casa Națională de Asigurări Sociale a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, nu au fost dovedite circumstanțele considerate de instanța de apel ca fiind stabilite, cu interpretarea eronată a normelor de drept material.

A indicat că prima instanță și instanța de apel eronat au făcut trimitere la decizia din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel Chișinău, deoarece prin acest act de dispoziție judecătorească nu s-a constatat și nici nu se deduce constatarea unui stagiu de cotizare al Nadejdei Dicusară.

Mai mult ca atât, instanța de apel, obligând-o să efectueze recalcularea pensiei pentru limită de vârstă a Nadejdei Dicusară, ținând cont de stagiul de cotizare stabilit prin decizia irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, nu a precizat care este acel stagiul de cotizare realizat de Nadejda Dicusară, în condițiile în care din conținutul deciziei la care face referire, nu rezultă acest fapt, din care motive se află în imposibilitate să execute o hotărâre judecătorească neargumentată și incertă.

Afară de aceasta, prin decizia din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza civilă nr.2a-1584/09, la acțiunea Nadejdei Dicusară împotriva UCOOP Criuleni, ultima a fost obligată să facă defalcări din salariul Nadejdei Dicusară în fondul social pentru pensii din suma de XXXXX pentru perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999 și din suma de XXXXX de lei pe perioada de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001.

Cu toate acestea, titlul executoriu emis în baza deciziei Curții de Apel Chișinău nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009, a rămas fără executare.

Mai mult, la materialele dosarului este anexată decizia Curții de Apel Chișinău din 26 septembrie 2016, în cauza nr.2r-1259/2016, la acțiunea Nadejdei Dicusară împotriva UCOOP Criuleni cu privire la repunerea în termenul de prezentare spre executare a documentului executoriu, conform căreia a fost respins recursul declarat de către Dicusară Nadejda împotriva încheierii Judecătoriei Criuleni, prin care s-a respins cererea acesteia de repunere în termenul de prezentare spre executare a documentului executoriu.

De asemenea, potrivit extrasului din contul personal al intimatei, nu se atestă date privind activitatea acesteia (stagiul de cotizare) realizat la UCOOP Criuleni, dar se regăsesc informații cu privire la stagiul de cotizare realizat de aceasta doar începând cu data de 01 aprilie 2012.

Recurenta opinează că nicio probă la dosar nu demonstrează achitarea contribuțiilor la fondul de pensii din suma creanței adjudecate conform documentului executoriu.

Prin Legea nr.116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art.257 alin.(1) din Codul administrativ, prezentul cod intră în vigoare la 01 aprilie 2019.

În conformitate cu art.258 alin.(3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art.245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 07 iulie 2021, în ședință publică.

La 09 iulie 2021, prin intermediul poștei electronice, Curtea de Apel Chișinău a notificat Casei Naționale de Asigurări Sociale copia dispozitivului deciziei din 07 iulie 2021 (f.d. 95, vol. II).

Totodată, din materialele cauzei rezultă că la 05 octombrie 2021 Casei Naționale de Asigurări Sociale i-a fost notificată, prin intermediul oficiului poștal, decizia integrală din 07 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău, fapt ce rezultă din avizul poștal de recepție nr.DS8005433066AS (f.d. 103, vol.II).

În condițiile enunțate, recursul nemotivat din 09 iulie 2021 și cel motivat din 28 octombrie 2021, au fost depuse în conformitate cu prevederile art.245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ.

La 09 noiembrie 2021, întru respectarea dreptului la un proces echitabil, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Nadejdei Dicusară, Inspectoratului de Stat al Muncii, Ministerului Justiției și CONSUMCOOP Criuleni copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referințelor, notificată ultimilor la 09 noiembrie 2021 și 10 noiembrie 2021, prin intermediul poștei electronice, precum și la 12 noiembrie 2021 și respectiv la 15 noiembrie 2021, fapt ce rezultă din avizele poștele de recepție nr.DS8005785743AS, DS8005785744AS și nr. DS800578570AS (f.d.112-118, vol.II),

La 26 aprilie 2022, Nadejda Dicusară a depus referință, solicitând să fie respins recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu menținerea deciziei din 07 iulie

2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, pe care le consideră legale și întemeiate.

Alte referințe nu au fost depuse.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, prin încheierea din 13 aprilie 2022 a Curții Supreme de Justiție, l-a numit pentru examinarea în fond în complet din 5 judecători.

Conform art.195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Din înțelesul logico-juridic al art.195 și art.258 alin.(3) din Codul administrativ rezultă că, procedura de contencios administrativ dedusă judecății în prezenta speță urmează a fi judecată în coroborarea dispozițiilor Codului de procedură civilă cu cele din Codul administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.116 din 19 iulie 2018.

În această consecvență, în speță, instanța de recurs urmează să se conducă de împuternicirile de care a fost investită prin Legea nr.116 din 19 iulie 2018.

Conform art.247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

În speță, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticile recurente au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii, din următoarele motive.

Conform art.248 alin.(1) lit.c) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

În conformitate cu art.194 alin.(2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Aplicabile litigiului sunt și prevederile art.244 alin.(2) coroborat cu art.231 alin.(2) din Codul administrativ, care reglementează că, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap.III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap.II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, se rețin și dispozițiile art.22 alin.(1) coroborat cu art.219 alin.(1) din Codul administrativ, care stipulează că, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea

de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Totodată, conform art.1 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, (abrogată la 01 aprilie 2019, dar aplicabilă speței la data adresării în judecată cu prezentele acțiuni), orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Potrivit art.3 alin.(1) și (2) din aceeași Lege, obiect al acțiunii în contenciosul administrativ îl constituie actele administrative, cu caracter normativ și individual, prin care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terț, emise de: a) autoritățile publice și autoritățile asimilate acestora în sensul prezentei legi; b) subdiviziunile autorităților publice; c) funcționarii din structurile specificate la lit.a) și b). Obiect al acțiunii în contenciosul administrativ poate fi și nesoluționarea în termenul legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege.

Reieșind din prevederile art.14 alin.(1) din Legea contenciosului administrativ, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel.

Din dispozițiile art.16 alin.(1) din aceeași Lege, rezultă că, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Din materialele cauzei rezultă că prin decizia din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, URECOOP Criuleni a fost obligat să modifice temeiul și data concedierii Nadejdei Dicusară, considerând-o concediată în baza art.38 alin.(1) pct.1) din Codul muncii - în legătură cu reducerea statelor și lichidarea întreprinderii, începând cu 26 decembrie 2002. S-a încasat din contul URECOOP Criuleni în beneficiul Nadejdei Dicusară câștigul mediu pentru lipsa forțată de la lucru în mărime de XXXXX lei și pentru reținerea carnetului de muncă în mărime de XXXXX de lei; XXXXX de lei cheltuieli de transport și XXXXX de lei cheltuieli pentru transportarea mărfii, în total XXXXX de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 8-9, vol. I).

Prin hotărârea din 29 ianuarie 2009 a Judecătorei Criuleni a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de Nadejda Dicusară împotriva UCOOP Criuleni cu privire la obligarea de a face defalcări în fondul social, repararea prejudiciului moral în cuantum de XXXXX de lei și a cheltuielilor de judecată (f.d.104-105, vol.I).

Prin decizia din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău a fost casată hotărârea din 29 ianuarie 2009 a Judecătorei Criuleni și s-a emis o hotărâre nouă de admitere parțială a acțiunii depuse de Nadejda Dicusară. S-a obligat Uniunea Cooperativelor de Consum Criuleni UCOOP să facă defalcări din leafa Nadejdei Dicusară în fondul social pentru pensii

din suma de XXXXX lei pe perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999, și din XXXXX de lei pe perioada de 3 ani de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001. În rest, acțiunea Nadejdei Dicusară a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d.9 verso-11, vol. I).

La aceeași dată, 15 septembrie 2009, Curtea de Apel Chișinău a eliberat titlul executoriu nr.2a-1584/09, întru executarea deciziei din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău, prin care Uniunea Cooperativelor de Consum Criuleni UCOOP a fost obligată să facă defalcări din leafa Nadejdei Dicusară în fondul social pentru pensii din suma de XXXXX lei pe perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999, și din suma de XXXXX de lei pe perioada de 3 ani de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001 (f.d.12, 57, vol.I).

Totodată, se reține că, prin certificatul nr.90 din 10 noiembrie 2011, președintele UCOOP Criuleni, C. Balaban, a comunicat că executorul judecătoresc a încasat din contul UCOOP Criuleni suma de XXXXX de lei (XXXXX lei + XXXXX de lei) (f.d.15, 58, vol.I).

La 27 iulie 2015, Nadejda Dicusară s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere, solicitând recalcularea pensiei, invocând că la calcularea stagiului său de muncă nu s-a ținut cont de hotărârea judecătorească irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova (f.d.17, vol.I).

Prin scrisoarea nr.D-1268/15 din 15 septembrie 2015, Casa Națională de Asigurări Sociale i-a comunicat Nadejdei Dicusară că potrivit prevederilor art.33 al Legii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, reexaminarea dreptului la pensie se efectuează în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie. Astfel, în cazul în care dispune de acte justificative a perioadelor de activitate realizate până la stabilirea pensiei, urmează să le prezinte la Casa Teritorială de Asigurări Sociale de la locul de trai pentru reexaminarea mărimii pensiei spre majorare (f.d.19, Vol.I).

Prin răspunsul nr.02-5975 din 09 decembrie 2015, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Criuleni i-a comunicat Nadejdei Dicusară că, deoarece s-a confirmat faptul că a fost deținătoare de teren agricol, în stagiul total de cotizare s-a inclus cota prelucrată individual pentru perioada 2000-2002 și începând cu data de 01 decembrie 2015, pensia sa pentru limita de vârstă va constitui XXXXX lei. Referitor la includerea stagiului de la UCOOP Criuleni, i-a comunicat că în conformitate cu art. 7 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din codul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale. Dat fiind faptul că, în declarațiile prezentate de către agentul economic UCOOP Criuleni pe anii 1999-2001, date privind activitatea sa lipsesc, nu este posibil de a include perioada respectivă în stagiul total de cotizare. Iar, conform Legii nr. 147 din 17 iulie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, beneficiază de un suport financiar în sumă de XXXXX de lei lunar (f.d.18, vol. I).

Prin scrisoarea nr.Aud-158/216-15 din 18 ianuarie 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale i-a comunicat Nadejdei Dicusară că din 29 mai 2011 i-a fost stabilită pensie parțială pentru limită de vârstă cu stagiul incomplet de muncă de 26,4 ani. Cuantumul pensiei a fost calculat pe baza coeficientului individual al salariului - 1,74610, determinat pentru 60 de luni consecutive din ultimii 15 ani de activitate până la 01 ianuarie 1999, luând în considerare stagiul de cotizare realizat și constituia de la 01 aprilie 2015 – XXXXX lei

lunar. Iar, de la 01 decembrie 2015 pensia sa a fost recalculată în baza stagiului de cotizare de 29,4 ani și constituie XXXXX de lei lunar. Totodată, a fost informată că perioada de activitate la UCOOP Criuleni realizată după 01 ianuarie 1999, nu este reflectată în contul său de asigurări sociale și i-a recomandat să se adreseze angajatorului, care este obligat să prezinte la Casa Națională de Asigurări Sociale informația privind achitarea contribuțiilor de asigurări sociale pentru perioadele sale de activitate – REV 5A. Odată cu reflectarea informației în contul personal de asigurări sociale va fi posibilă includerea perioadei respective în stagiul de cotizare și respectiv recalcularea cuantumului pensiei (f.d.20, vol.I).

Totodată, la 25 februarie 2016, Nadejda Dicusară s-a adresat președintelui UCOOP Criuleni cu cerere, solicitând executarea benevolă a titlului executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 (f.d.13, vol.I).

Prin încheierea irevocabilă din 29 martie 2016 a Judecătorei Criuleni, menținută prin decizia din 26 septembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Dicusară cu privire la repunerea în termen a hotărârii și titlului executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău (f.d.115, 131, vol.I).

La 13 octombrie 2016, Nadejda Dicusară s-a adresat repetat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere, solicitând recalcularea pensiei ținând cont de decizia din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel Chișinău (f.d.21, vol.I).

Prin răspunsul nr.D-1271/16 din 28 octombrie 2016 Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat Nadejdei Dicusară că la problema abordată în adresare repetat i s-a oferit răspuns detaliat prin scrisorile nr.D.-1268/15 din 04 septembrie 2015 și nr.Aud-158/216-15 din 15 ianuarie 2016 (f.d.22, vol.I).

La 09 decembrie 2016, Nadejda Dicusară repetat s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere, solicitând recalcularea pensiei în baza deciziei din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel Chișinău (f.d.23-24, vol.I).

Prin răspunsul nr.D-1499/16 din 26 decembrie 2016 Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat Nadejdei Dicusară că la problema abordată în adresare repetat i s-a oferit răspuns detaliat prin scrisorile nr.D.-1268/15 din 04 septembrie 2015, nr.Aud-158/216-15 din 15 ianuarie 2016 și nr. nr.D-1271/16 din 28 octombrie 2016 (f.d.25, vol.I).

La 20 octombrie 2017, Nadejda Dicusară din nou s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere, invocând aceleași solicitări ca și în cererile anterioare (f.d.4, vol.I).

Prin răspunsul nr.D-1986/17 din 20 noiembrie 2017 Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat în admiterea cererii Nadejdei Dicusară, menționând că mărimea pensiei depinde de durata stagiului de cotizare și mărimea venitului asigurat (salariului) din care au fost achitate contribuții de asigurări sociale. Cu cât acești indicatori sunt mai mari, cu atât mai mare este cuantumul pensiei. Stagiul de cotizare reprezintă însumarea perioadelor de activitate în care s-a plătit contribuția la fondul de pensii. Stagiul de cotizare realizat până la 01 ianuarie 1999 se confirmă prin carnetul de muncă sau pe baza altor documente, eliberate în modul stabilit. Pentru perioada după 01 ianuarie 1999 stagiul de cotizare se determină în baza datelor din codul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale. I s-a comunicat Nadejdei Dicusară că potrivit art.15 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, în vigoare până la 01

ianuarie 2017, pensia pentru limita de vârstă pentru femei se stabilește la împlinirea vârstei de pensionare de 57 de ani, cu condiția realizării unui stagiu de cotizare de 30 de ani – pentru o pensie integrală sau cel puțin 15 ani – pentru o pensie parțială pentru limită de vârstă, calculată proporțional stagiului de cotizare confirmat. În rezultatul examinării documentelor din dosarul de pensionare s-a constatat că ea începând cu 29 mai 2011 beneficiază de pensie parțială pentru limită, pentru un stagiu de cotizare realizat până în 1998 de 26,4 de ani (necesar fiind de 30 de ani pentru o pensie integrală). Dat fiind faptul că perioada 1999 – 2001 nu se confirmă prin datele contului personal de asigurări sociale, nu a fost inclusă perioada respectivă în stagiul total de cotizare. Pensia i-a fost calculată pe baza coeficientului individual al salariului 1,74610 pentru o perioadă mai favorabilă de 60 de luni consecutive din ultimii 15 ani de muncă, ceea ce a constituit XXXXX de lei lunar. Ulterior, odată cu prezentarea documentelor care confirmă că a fost deținătoare de teren agricol, în stagiul de cotizare a fost inclusă perioada în care a prelucrat individual cota de teren în perioada 2000 – 2002. Pensia a fost recalculată începând cu 01 decembrie 2015 pe baza noului stagiu de cotizare de 29,4 ani, quantumul căreia a constituit XXXXX de lei, iar ca urmare a indexărilor din perioada 2016 – 2017 constituie începând cu 01 aprilie 2017 – XXXXX de lei lunar. De asemenea, a fost informată Nadejda Dicusară că lunar i s-a acordat lunar un suport financiar de stat ca beneficiară de pensie parțială pentru limită de vârstă în mărime de XXXXX de lei. Pensia a fost calculată în conformitate cu prevederile legislației de pensionare în vigoare (f.d. 19, vol.I).

La 14 decembrie 2017, Nadejda Dicusară s-a adresat cu prezenta cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, concretizată ulterior, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, Inspectoratului de Stat al Muncii, Ministerului Justiției și Cooperativei de Consum din or.Criuleni cu privire la obligarea includerii stagiului de cotizare 4 ani stagiul de muncă până la 26 decembrie 2002 (data emiterii decizia irevocabilă a Curții de Apel a Republicii Moldova, prin care URECOOP Criuleni a fost obligată să modifice temeiul și data concedierii Nadejdei Dicusară, considerând-o concediată în baza art.38 alin.(1) pct.1) din Codul muncii - în legătură cu reducerea statelor și lichidarea întreprinderii, începând cu data de 26 decembrie 2002) și recalcularea pensiei conform stagiului de cotizare de 30 ani.

Judecând cauza în prima instanță, prin hotărârea din 18 noiembrie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a admis parțial acțiunea depusă de Nadejda Dicusară. A obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei pentru limită de vârstă a Nadejdei Dicusară, ținând cont de stagiul de cotizare stabilit prin decizia irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Curtea de Apel Chișinău, judecând cauza în ordine de apel, prin decizia din 07 iulie 2021 a respins apelurile depuse de Nadejda Dicusară și Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Ambele instanțe de judecată ierarhic inferioare au motivat soluțiile de admitere parțială a acțiunii depuse de Nadejda Dicusară prin faptul că prin decizia irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova a fost obligat URECOOP Criuleni să modifice temeiul concedierii Nadejdei Dicusară și data concedierii, considerând-o concediată în baza art.38 alin.(1) pct.1) din Codul muncii - în legătură cu reducerea statelor

și lichidarea întreprinderii, începând cu data de 26 decembrie 2002. S-a încasat din contul URECOOP Criuleni în beneficiul Nadejdei Dicusară salariul mediu pentru absența forțată de la lucru în mărime de XXXXX lei și pentru reținerea carnetului de muncă în sumă de XXXXX de lei în restituirea sumei cheltuielilor pentru transport și XXXXX de lei pentru transportarea mărfii, în total XXXXX de lei.

Instanțele de judecată au conchis că odată cu emiterea deciziei irevocabile din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, stagiul de cotizare al Nadejdei Dicusară urmează a fi calculat până la 26 decembrie 2002, dată la care raporturile de muncă dintre reclamantă și URECOOP Criuleni, au încetat.

Prima instanță și instanța de apel au apreciat critic argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că perioada de activitate a Nadejdei Dicusară de până la 26 decembrie 2002, nu poate fi inclusă în stagiul de cotizare, din cauza neachitării contribuțiilor de asigurări sociale de către angajator, or, la actele cauzei este anexată confirmarea UCOOP Criuleni din care rezultă că executorul judecătoresc a reținut din conturile angajatorului contribuțiile de asigurări sociale de stat.

De asemenea, a fost considerat irelevant argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că includerea în stagiul de cotizare era pasibilă doar în cazul în care titlul executoriu emis în baza deciziei din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău era să fie executat prin defalcarea de către UCOOP Criuleni a tuturor sumelor necesare din salariul reclamantei în fondul de pensii, însă în speță, titlul executoriu a fost rămas fără executare, or, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a ținut cont de faptul că neplata contribuțiilor de asigurări sociale de către Nadejda Dicusară nu poate fi imputată acesteia, în circumstanțele în care responsabilitatea de a vărsa sumele respective și sancțiunile pentru inacțiunile date o poartă în exclusivitate angajatorul și nicidecum salariatul.

Mai mult, instanțele de judecată au accentuat că contribuțiile de asigurări sociale se rețin din salariul angajatului la sursa de plată, iar potrivit art.29 din Legea nr.489 din 08 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale (în vigoare la data emiterii deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 decembrie 2002), nedepunerea contribuției de asigurări sociale de către angajator nu poate afecta plata drepturilor convenite asiguraților.

În circumstanțele enunțate, instanțele de judecată au concluzionat că refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a include în stagiul de cotizare al Nadejdei Dicusară perioada de până la 26 decembrie 2002, dată la care au încetat raporturile juridice între reclamantă și URECOOP Criuleni, este neîntemeiat și ilegal, care vine în contradicție cu suportul probator prezent la actele cauzei.

În același timp, instanța de apel a apreciat critic argumentul Nadejdei Dicusară precum că prima instanță neîntemeiat a respins pretenția privind recalcularea pensiei conform stagiului de cotizare de 30 de ani, deoarece la actele cauzei lipsesc probe incontestabile care ar demonstra acumularea pretinsului stagiu de cotizare.

Judecând cauza în ordine de recurs, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că soluțiile și concluziile instanțelor de judecată ierarhic inferioare sunt neîntemeiate și contradictorii, fapt ce rezultă din aprecierea arbitrară a probelor administrate la materialele cauzei și interpretarea eronată a prevederilor legale aplicabile raportului juridic litigios, din motivele ce succed.

Conform art.1 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (în redacția legii din anul 2002), prin noțiunea de *pensie de asigurări sociale de stat* se înțelege – drept bănesc cuvenit asiguratului, în condițiile prezentei legi, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat; prin *stagiul de cotizare* se înțelege – însumare a perioadelor de activitate în care s-a plătit contribuția la fondul de pensii, iar prin noțiunea de *venit asigurat* – venit pe care s-au plătit contribuții de asigurări sociale și care constituie baza de calcul a pensiei în sistemul public.

Totodată, art.1 din Legea nr.489 din 08 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale definește noțiunile de *asigurat* – persoană fizică aptă pentru muncă, cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova, pentru care plătitorii contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat plătesc contribuții de asigurări sociale în vederea beneficiii de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege; *cod personal de asigurări sociale* – semn convențional de înregistrare atribuit fiecărui asigurat; *colectare a contribuțiilor de asigurări sociale* – activitate de organizare și efectuare a virării contribuțiilor de asigurări sociale pe conturile Casei Naționale; *contribuție de asigurări sociale* – sumă datorată în mod obligatoriu de plătitorul contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat.

Potrivit art.5 alin.(1)-(3) din Legea menționată (în redacția anului 2002), în sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive, inclusiv cele în care contribuțiile sunt achitate de către fondurile respective pentru beneficiarii de pensie de invaliditate, de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, pentru sarcină și lăuzie, de șomaj. Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sunt: a) perioada de satisfacere a serviciului militar obligatoriu în trupele Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate și Departamentului Protecție Civilă și Situații Excepționale; b) perioada de îngrijire a unui copil până la vârstă de 2 ani de către unul din părinți sau de tutore în caz de deces al ambilor părinți. La stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, în stagiul de cotizare se însumează perioadele de invaliditate realizate înaintea împlinirii vârstei de pensionare.

Din dispozițiile art.7 alin.(1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din contul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

Reieșind din dispozițiile art.8 alin.(1) și (2) din aceeași Lege, baza de calcul al pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, valorizat la momentul stabilirii pensiei. Venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuțiilor plătite în perioadele contributive, cotele de contribuții stabilite prin lege pentru aceste perioade și numărul total de luni de cotizare. Formula de calcul al venitului mediu lunar asigurat este redată în anexa nr.1, parte integrantă a prezentei legi.

Potrivit art.9 din Legea nr.156/1998, în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: a) pensie pentru limită de vârstă.

Conform art.14 din Legea privind sistemul public de pensii, dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

Potrivit art.3 din Legea nr.489 din 08 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale, sistemul public de asigurări sociale se organizează și funcționează, având ca

principii de bază: d) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor, precum și: e) principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Colegiul reține că pensia de asigurări sociale este un drept bănesc convenit asiguratului în condițiile Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

Principiul contributivității presupune că prestațiile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de asigurări sociale, drepturile privind stabilirea prestațiilor sociale se cuvin în temeiul achitării contribuțiilor de asigurări sociale la bugetul asigurărilor sociale de stat.

Din sensul dispozițiilor art.5 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, rezultă că, în stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive și necontributive ale asiguratului.

Potrivit art.14 din aceeași Lege, dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

Conform art.15 alin.(1)-(2) din Legea nr.156/1998, (în redacția legii până la 01 ianuarie 2017), pensia integrală pentru limită de vârstă se stabilește la împlinirea vârstelor prevăzute la art.41, cu condiția realizării unui stagiul de cotizare prevăzut la art.42. Asiguratul care, la împlinirea vârstei prevăzute la art.41 alin.(1), nu îndeplinește condiția privind stagiul total de cotizare, dar confirmă un stagiul de cotizare de cel puțin 15 de ani, are dreptul la o pensie parțială, calculată proporțional numărului de ani de cotizare.

Din dispozițiile art.41 alin.(1) din aceeași Lege (în redacția legii până la 01 ianuarie 2017), începând cu 01 ianuarie 1999, vârstele de pensionare se stabilesc la 60 de ani 6 luni pentru bărbați și la 55 de ani 6 luni pentru femei. În fiecare an ulterior, vârstele de pensionare se majorează cu 6 luni. Începând cu 01 ianuarie 2003, se stabilesc vârstele de pensionare necesare obținerii dreptului la pensie pentru limită de vârstă de 62 de ani pentru bărbați și de *57 de ani pentru femei*, conform tabelului nr.2.

Reieșind din prevederile art.42 din Legea nr.156/1998 (în redacția legii până la 01 ianuarie 2017), începând cu 01 ianuarie 1999, se stabilește stagiul de cotizare necesar obținerii dreptului la pensie pentru limită de vârstă de 26 de ani pentru bărbați și de 22 de ani pentru femei. În fiecare an ulterior, stagiul de cotizare se majorează cu 1 an pentru bărbați și cu 2 ani pentru femei, până la atingerea stagiului de cotizare de 30 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei (tabelul nr.5).

Prin urmare, pensia pentru limita de vârstă pentru femei se stabilește la împlinirea vârstei de 57 de ani, cu condiția realizării stagiului de cotizare de 30 de ani – pentru o pensie integrală sau cel puțin 15 ani pentru o pensie parțială pentru limită de vârstă, calculată proporțional stagiului de cotizare confirmat.

Conform art.53 alin.(1)-(3) din Legea nr.156/1998 (în redacția legii până la 31 decembrie 2016), pensia pentru limită de vârstă se determină prin cumularea drepturilor la pensie din perioada anterioară și cea posteroară intrării în vigoare a prezentei legi. Formula de calcul al pensiei în aceste cazuri este redată în anexa nr.4, parte integrantă a prezentei

legi. Asiguratului care, după data intrării în vigoare a prezentei legi, a realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 20 de ani și se calculează pensie, în temeiul art.16, din venitul mediu lunar asigurat realizat după intrarea în vigoare a prezentei legi, luându-se în considerare stagiul de cotizare total. În cazul în care cuantumul pensiei calculate în condițiile alin.(1) este mai mic decât cuantumul pensiei minime prevăzut la art.12, pensia minimă se determină în condițiile art.16 alin.(5)–(6).

Astfel, pensia pentru limita de vârstă se determină prin cumularea drepturilor la pensie din perioada anterioară (până la 01 ianuarie 1999) și cea posterioară intrării în vigoare a Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (după 01 ianuarie 1999).

Pentru perioada de activitate realizată până la 01 ianuarie 1999 pensia se determină pe baza coeficientului individual al salariului pensionarului, care reprezintă raportul dintre suma salariului pentru oricare 60 de luni consecutive din ultimii 15 ani de activitate până la 01 ianuarie 1999 și suma salariului mediu pe țară pentru aceiași perioadă. Pentru perioada de activitate realizată după 01 ianuarie 1999 baza de calcul a pensiei o constituie venitul (salariul) mediu lunar asigurat realizat pe întreaga perioadă după 01 ianuarie 1999 până la adresarea după pensie.

Prevederi similare se conțin și în prevederile pct.56, 57 din Regulamentul privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.165 din 21 martie 2017, care statuează că, realizarea stagiului de cotizare reprezintă o condiție necesară în vederea stabilirii pensiei pentru limită de vârstă, a pensiei anticipate pentru limită de vârstă, a pensiei de dizabilitate, a pensiei de urmaș, în conformitate cu prevederile Legii privind sistemul public de pensii. Stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiei include perioade contributive și perioade necontributive. Perioadele contributive includ activitățile la desfășurarea cărora persoana este supusă asigurărilor sociale. Perioadele necontributive se consideră perioadele în care persoana nu este supusă asigurărilor sociale, dar, în temeiul legii, se includ în stagiul de cotizare.

Conform art.36 din Legea nr.489 din 08 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale (în redacția legii până la 01 ianuarie 2017), stagiul de cotizare se exprimă în ani și se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții, în mărimile stabilite, la bugetul asigurărilor sociale de stat, atât de asigurat, cât și de angajator sau, după caz, numai de asigurat, în situațiile prevăzute la art.4 pct.3)-5), și prin împărțirea sumei obținute la 12.

Începând cu 01 ianuarie 1999 a fost introdusă evidența individuală de asigurări sociale, stagiul de cotizare determinându-se în baza datelor din codul personal al asiguratului gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

Totodată, prin Hotărârea Guvernului nr.418 din 03 mai 2000 s-a dispus crearea Registrului de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale (REVIND) (în vigoare până la 10 decembrie 2021).

Începând cu 01 iunie 2000, Registrul de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale (cu denumirea abreviată "REVIND"), a fost gestionat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Potrivit pct.4 din Regulamentul Registrului de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale noțiunea de *Registrul de stat al evidenței individuale în sistemul*

public de asigurări sociale (REVIND) reprezintă – bază unică de date vizând persoanele fizice și juridice contribuabile la bugetul asigurărilor sociale de stat, precum și vizând beneficiarii prestațiilor de asigurări sociale.

Conform pct.5 din același Regulament, Registrul este destinat colectării, acumulării, actualizării și analizei datelor ce se referă la persoanele juridice și fizice având statut de plătitori de contribuții în sistemul public de asigurări sociale, în scopul evidențierii individuale a tuturor tipurilor de pensii, indemnizații, compensații și altor plăți și furnizării ulterioare a informației asiguraților și autorităților administrației publice.

Din pct.7 din Regulamentul vizat, Registrul constituie un registru public, care conține informațiile necesare pentru funcționarea sistemului public de asigurări sociale, inclusiv datele privind: codurile personale de asigurări sociale (CPAS), atribuite fiecărei persoane pasibile de asigurare obligatorie; plătitorii de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat, precum și beneficiarii de pensii și alte indemnizații de asigurări sociale; contractele de asigurare încheiate între persoanele asigurate, pe de o parte, și Casa Națională de Asigurări Sociale, pe de altă parte; declarațiile persoanelor fizice și juridice privind evidența nominală a asiguraților, precum și angajamentele privind plata contribuțiilor de asigurări sociale în bugetul asigurărilor sociale de stat; evidența individuală a achitării pensiilor, indemnizațiilor și altor plăți de asigurări sociale; stagiul de cotizare al asiguraților.

Conform art.93 alin.(1) din Codul administrativ, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția.

După cum s-a menționat supra, Nadejda Dicusară este beneficiară de pensie parțială pentru limită de vârstă în mărime de XXXXX de lei, stabilită începând cu data de 29 mai 2011, pentru un stagiul de cotizare incomplet realizat până în 1999, fiind de 26,4 ani, fapt ce se confirmă prin decizia nr.32/2011/15585 din 16 august 2011 a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Criuleni (f.d. 73, vol.I).

Conform art.13 alin.(1) și (2) din Legea nr.156/1998, pensiile se indexează anual la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

Potrivit deciziilor nr.32/2015/23017 din 09 decembrie 2015 și nr.2016/32/1/14047 din 12 aprilie 2017, pensia pentru limită de vârstă a Nadejdei Dicusară a fost indexată în felul următor: la 01 aprilie 2012 cu XXXXX de lei, suma pensiei constituind XXXXX de lei; la 01 aprilie 2013 cu XXXXX de lei, suma pensiei constituind XXXXX lei; la 01 aprilie 2014 cu XXXXX de lei, suma pensiei constituind XXXXX lei; la 01 aprilie 2015 cu XXXXX de lei, suma pensiei constituind XXXXX lei; la 01 aprilie 2016 cu XXXXX de lei, suma pensiei constituind XXXXX de lei și la 01 aprilie 2017 cu XXXXX lei, suma pensiei constituind XXXXX de lei (f.d. 74-75, vol.I).

La fel, Nadejdei Dicusară i-a fost stabilit un spor financiar de stat în sumă de XXXXX de lei ca fiind beneficiară de pensie parțială.

Referitor, la perioada de activitate a Nadejdei Dicusară realizată după 01 ianuarie 1999 la UCOOP Criuleni, care nu a fost inclusă în stagiul de cotizare, Colegiul lărgit reține următoarele.

După cum s-a constatat supra, prin decizia irevocabilă din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova a fost soluționată cauza civilă nr.2r-2164/02, la acțiunea

Nadejdei Dicusară împotriva URECOO Criuleni cu privire la restabilirea în funcția de merceolog și perceperea salariului pentru lipsa forțată de la lucru, prin care a fost admisă parțial acțiunea depusă de Nadejda Dicusară și obligat URECOOP Criuleni să modifice temeiul și data concedierii a reclamantei, considerând-o concediată în baza art.38 alin.(1), pct.1) din Codul muncii - în legătură cu reducerea statelor și lichidarea întreprinderii, începând cu data de 26 decembrie 2002, s-a încasat din contul URECOOP Criuleni în beneficiul Nadejdei Dicusară câștigul mediu pentru lipsa forțată de la lucru în mărime de XXXXX lei, pentru reținerea carnetului de muncă în mărime de XXXXX de lei, XXXXX de lei cheltuieli de transport și XXXXX lei cheltuieli pentru transportarea mărfii, în total suma de XXXXX de lei (f.d.8-9, vol.I).

Se reține că obiectul de examinare prin decizia Curții de Apel a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002, a constituit un litigiu de muncă.

Prin urmare, din conținutul deciziei din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova nu poate fi constatat sau dedus stagiul de cotizare al Nadejdei Dicusară. Or, din dispozitivul acestui act judecătoresc rezultă că instanța a obligat URECOOP Criuleni să modifice temeiul și data concedierii Nadejdei Dicusară de la întreprinderea respectivă, precum și s-au încasat în beneficiul ultimei plățile salariale pentru lipsa forțată de la serviciu.

Totodată, prin decizia din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza civilă nr.2a-1584/09 a fost casată hotărârea din 29 ianuarie 2009 a Judecătoria Criuleni, și emisă o hotărâre nouă de admitere parțială a acțiunii depuse de Nadejda Dicusară, fiind obligată Uniunea Cooperativelor de Consum Criuleni UCOOP să facă defalcări din leafa Nadejdei Dicusară în fondul social pentru pensii din suma de XXXXX lei pe perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999 și din XXXXX de lei pe perioada de 3 ani de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001, în total suma de XXXXX de lei. În rest, a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 10-12, vol.I).

Concomitent, la 15 septembrie 2009 Curtea de Apel Chișinău a eliberat titlul executoriu nr.2a-1584/09 întru executarea deciziei din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău (f.d.12, vol.I).

La acest capitol, instanța de recurs reține dispozițiile art.1 alin.(1) și (2) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), care stipulează că, procedura de executare are sarcina de a apăra și a realiza drepturile și libertățile persoanelor fizice și ale asociațiilor lor, interesele persoanelor juridice prin executarea silită a hotărârilor, deciziilor, încheierilor, ordonanțelor, sentințelor cu caracter civil ale instanțelor de judecată, precum și a hotărârilor altor organe, denumite în continuare documente executorii, dacă legea nu prevede altfel. În scopul îndeplinirii acestei sarcini, legislația privind executarea stabilește competența organelor de executare, statutul lor, modul și condițiile de executare silită a documentelor executorii.

Potrivit art.5 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), creditorul dispune de dreptul de a cere executarea silită a documentelor executorii, precum și de a renunța la executarea începută sau de a amâna pornirea ei, în limitele prescripției dreptului stabilit.

Conform art.14 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), titlul executoriu se eliberează de către prima instanță creditorului, după rămânerea definitivă a hotărârii, la cererea creditorului.

Conform art.17 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), documentul executoriu se prezintă spre executare de către creditor.

Potrivit art.18 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), hotărârea judecătorească poate fi prezentată spre executare în decurs de 3 ani de la rămânerea ei definitivă, dacă legea nu prevede altfel.

Din dispozițiile art.24 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), documentele executorii prevăzute în art.12 se execută de către executorul judecătoresc.

Totodată, potrivit art.54 alin.(1) din Codul de executare (în redacția legii din februarie 2009), procedura de executare se intentează la cererea creditorului urmăritor sau la demersul instanței de judecată, prin prezentarea documentului executoriu pentru executare.

Din cele enunțate, rezultă că, sarcina procedurii de executare este de a asigura realizarea drepturilor creditorului.

Astfel, legiuitorul indică într-o manieră explicită care este prioritatea și preocuparea activității de executare silită.

Un alt element, este faptul că sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorului poate fi realizată doar în prezența unui document executoriu prezentat spre executare.

Dispozițiile Codului de executare indică fără echivoc că implicarea executorului judecătoresc în realizarea drepturilor creditorului este determinată de prezentarea documentului executoriu spre executare.

Un principiu important care are la bază ideea liberei exprimări a voinței creditorului vis-a-vis de pornirea, încetarea și amânarea executării silite a documentelor executorii este principiul disponibilității. Legiuitorul indică aspectele procedurii de executare cărora li se aplică principiul disponibilității, acestea fiind cel de intentare, renunțare sau amânare a executării silite. Existența acestui principiu a determinat definirea procedurii de executare drept procedură prin care creditorul realizează drepturile sale. Așadar, este un principiu care pune în valoare rolul activ și maximal important al creditorului în procedura de executare.

Altfel zis, executarea silită reprezintă o fază facultativă a procesului civil, existența ei fiind dependentă de existența executării voluntare de către debitor și voința creditorului de a declanșa sau nu mecanismele de executare silită, or, participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință și cu diligență de drepturile lor inclusiv și în cadrul procedurii de executare.

Se reține că, prin certificatul nr.90 din 10 noiembrie 2011, președintele UCOOP Criuleni a confirmat faptul că executorul judecătoresc a încasat integral din contul Uniunii Cooperativelor de Consum Criuleni UCOOP în beneficiul Nadejdei Dicusară suma de XXXXX de lei în baza deciziei din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova (f.d. 15, vol.I).

Colegiul remarcă, că la 26 februarie 2016 Nadejda Dicusară s-a adresa în judecată, solicitând repunerea în termen a deciziei nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 a Curții de

Apel Chișinău și a titlului executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 eliberat de Curtea de Apel Chișinău.

Prin încheierea irevocabilă din 29 martie 2016 a Judecătoriei Criuleni, menținută prin decizia din 26 septembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea depusă de Nadejda Dicusară cu privire la repunerea în termen a deciziei nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău și a titlului executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 eliberat de Curtea de Apel Chișinău, a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d.115, 131 vol.I).

Instanța de judecată a reținut că Nadejda Dicusară încă în anul 2011 a primit sumele bănești adjudecate în sumă de XXXXX lei și XXXXX de lei, în total XXXXX de lei, în baza deciziei din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, respectiv ultima din sumele primite de la executor urma deja desinestător să achite defalcările în fondul social, în situația în care în decurs de 3 ani de la rămânerea definitivă a deciziei din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău, nu s-a adresat la executor întru punerea spre executare a titlului executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 eliberat de Curtea de Apel Chișinău.

La acest aspect se rețin dispozițiile art.22 alin.(2) din Codul administrativ, care statuează că, faptele deja cunoscute autorităților publice sau instanțelor de judecată competente, faptele general notorii și faptele prezumate în virtutea prevederilor legale nu necesită a fi probate, până la proba contrarie.

Prevederi similare se conțin și în art.123 alin.(2) din Codul de procedură civilă, care reglementează că, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sunt obligatorii pentru instanța care judecă cauza și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleași persoane.

Ține de remarcat, că la actele cauzei este anexat extrasul din contul personal de asigurări sociale a Nadejdei Dicusară, eliberat de Registrul REVIND, în care nu sunt reflectate date privind stagiul de cotizare realizat de către ultima la UCOOP Criuleni și achitarea contribuțiilor de asigurări sociale pentru perioada respectivă. În contul personal se atestă informații cu privire la stagiul de cotizare realizat doar începând cu 01 aprilie 2012 (f.d.76-77, vol.I).

Astfel, în situația în care în contul personal de asigurări sociale al Nadejdei Dicusară nu se regăsesc date referitoare la activitatea acesteia în cadrul UCOOP Criuleni cum ar fi: perioada de activitate, salariul obținut, contribuțiile de asigurări sociale obligatorii calculate și achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat, temei legal de-a obliga Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei pentru limită de vârstă a Nadejdei Dicusară, ținând cont de stagiul de cotizare stabilit prin decizia Curții de Apel a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002, la cazul speței nu există, ceea ce denotă netemeinicia acțiunii depuse de Nadejda Dicusară.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază critic concluzia instanțelor de judecată ierarhic inferioare precum că odată cu emiterea deciziei irevocabile din 26 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova, stagiul de cotizare al Nadejdei Dicusară urmează a fi calculat până la 26 decembrie 2002, dată la care raporturile de muncă dintre reclamantă și URECOOP Criuleni, au încetat,

deoarece din probele concludentele și pertinente administrate la actele cauzei cert se demonstrează faptul că în contul personal de asigurări sociale a Nadejdei Dicusară nu sunt reflectate date privind stagiul de cotizare realizat de către ultima la UCOOP Criuleni și achitarea contribuțiilor de asigurări sociale pentru perioada respectivă.

La fel, este eronată concluzia primei instanțe și instanței de apel precum că neplata contribuțiilor de asigurări sociale de către Nadejda Dicusară nu poate fi imputată acesteia, în circumstanțele în care responsabilitatea de a vărsa sumele respective și sancțiunile pentru inacțiunile date o poartă în exclusivitate angajatorul și nicidecum salariatul.

Or, odată ce Nadejda Dicusară a omis termenul de prescripție de înaintare spre executare silită a creanței stabilite prin decizia din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza nr.2a-1584/09, prin care UCOOP Criuleni a fost obligată să facă defalcările din în fondul social pentru pensii din suma de 2712 lei pe perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999 și din suma de XXXXX de lei pe perioada de 3 ani de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001, în total suma de XXXXX de lei, nu mai este îndreptățită de a pretinde de la Casa Națională de Asigurări Sociale să-i includă la calcularea pensiei a perioadei de activitate realizată după 01 ianuarie 1999, cât și a salariului indicat în titlul executoriu, întrucât perioada respectivă nu este reflectată în contul personal de asigurări sociale a Nadejdei Dicusară.

În circumstanțele nominalizate, culpa că nu s-au efectuat defalcări în fondul social pentru pensii din suma de XXXXX lei pe perioada 01 aprilie 1998 - până la 01 aprilie 1999 și din suma de XXXXX de lei pe perioada de 3 ani de la 01 aprilie 1998 - până la 20 martie 2001, în total suma de XXXXX de lei, nu-i revine debitorului UCOOP Criuleni, dar nemijlocit Nadejdei Dicusară care, în calitate de creditor are un rolul activ și maximal important în procedura de executare, nu a contribuit la realizarea drepturilor sale de a prezenta spre executare executorului judecătoresc, în termenul legal prevăzut de Codul de executare, titlul executoriu nr.2a-1584/09 din 15 septembrie 2009 eliberat de Curtea de Apel Chișinău, ceea ce a dus în consecință că acesta a rămas fără executare.

Mai mult, Nadejda Dicusară nu a prezentat dovezi incontestabile că a întreprins încercări de a se conforma rigorilor impuse de lege, până la expirarea termenului legal de 3 ani de la devenirea definitivă a deciziei din 15 septembrie 2009 a Curții de Apel Chișinău, de a demara procedura de executare a acestui act judecătoresc, cu justificarea acestui motiv prin probe concludente și pertinente.

Faptele constatate și elucidate supra, permit instanței de recurs să conchidă că atât prima instanță, cât și instanța de apel au pronunțat soluții neîntemeiate, cu aprecierea arbitrară a probelor din dosar și aplicarea eronată a normelor de drept materiale, în situația în care la actele cauzei nu se atestă probe care să dovedească achitarea contribuțiilor la fondul de pensii din suma creanței adjudecate conform documentului executoriu, motiv pentru care actele judecătorești de dispoziție nu pot fi menținute, iar cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Dicusară urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Din considerentele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, și de a emite o decizie nouă de respingere a acțiunii depuse de Nadejda Dicusară.

În conformitate cu art.248 alin.(1) lit.c) și alin.(2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 07 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 18 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, și se emite o decizie nouă prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Dicusară împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Inspectoratului de Stat al Muncii, Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Cooperativei de Consum din or.Criuleni cu privire la obligarea includerii stagiului de cotizare și recalcularea pensiei.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Aliona Miron